

רומן על מלחמת ששת הימים

אברהם פסקא : אודיסיאה 67 ; רחמן ספרית פיקלים, 1967.

של מיתוסים ישנים. חבל, שתוך כדי כך נוצרים עיוותי-אמת חדשים ונולדים מיתוסים חדשים. גיבור הסיפור, גיורא, יליד האי רץ, משתתף במלחמת קרש ולאחר מכן האווירה ארוך, המסומלת ב-דמות אביו. לא בכדי פותח הסיפור במלים בוסות: „אביו הוא ששיטס יהודי“. בפירגנה היפה מוצא גיורא את ביתו האמיתי, מה גם שהוא מתאהב באיטלקיה קתולית, דוגמלה, וחי אתה חיי-אזרח. בנייהוכם של הנאהבים, הם צעירים סטאלניים, שבתורם גהה נה גיורא מאוהבת-חופש, שבה חסרה לו בבית, ומגיע לתחושת פירוק ושחרור גמיש. הוא מגלה, שישיראל אינה מרכז העולם והיחידות אינה הבעיה היחידה של האנושות... פתאום ראינו שהם שותף בין בני-אדם מרובה על המבדיל. אולם לאחר עשר שנים מאושרות באה מלחמת ששת הימים: אלוהי השבט והפארטיקור לארצים היהודי אחוז בצניצת ראי שו של גיורא ומחורו במטוס היראשון לזוועות-המלחמה בסיונו, שם הוא הופך ל...אמת מבהמות העדר. יום לאחר הנצחון חוזר הוא ל-פירגנה ולדוגמלה, תוך ודאות,

שאם בעוד עשר שנים תפרוץ כה"חמה ישוב וישתתף בה וכך יעשה גם בנו אחריו. כל עצמו של סיפור זה בא ל-הוכיח הנחות תיאורטיות. לשם כך משתמש המחבר בשיטה של „מקבילות“, אנאלוגיות היסטוריות. עימותים „סימטריים“ וכיוצא באלה. כך למשל אביו של גיורא, כחסידי אורי צבי גרינברג, „מקביל“ בדיוק לאבא וסבא של דוגי טלה — פשיסטיס איטלקים, ה-מצריצים את ישראל וצבאה כהתי-גלמות, פרוטיה של המזרח התי-כך. קנאותו של אורי צבי גרינ-ברג, שנתקבלה בקצות המנהג, אך לא קבעה את דרכה ההיסטורית של ישראל, מוצגת כ„סימטריה“ לפאשיזם האיטלקי, שהצליח לתי-פוס את השלטון, החזיק בו שנים לא מעטות ומשגר רק אחרי התי-בוסה במלחמת העולם השנייה. כו מקבילות מלחמת ישראל לקרב גריציה בין אוסטרים ואיטלקים, שבו נקטלו, ללא טעם ותכלית, כאות חיילים משני הצדדים. אביו של גיורא, שאינו יציר אנשי, אלא קאריקטורה מגושמת, מייצג מיתוס חדש, המופיע אצל-נו אם בצורה סובטילית מרומזת ואם בלוי, גם ביצירות אחרות בנות זמננו. לפי מיתוס זה

עקרת הבנים היא „הספורט הלאומי“, התיביב על האבות הישראלים. מאברהם אבינו עד עצם היום הזה, אביו של גיורא רא מאושר לראות את בנו יוצא לחזית, כדי שיכבוש לו „ארץ גדר“ לה ורחבה“, לפי ההבטחה האלו-הית, אפילו יגיש לו האל „שטר לשיפוד“ — חזי בנו. האמכתא לנטיה פרברטיס זו של האבות הישראלים, נמצאת כמובן בתורה. אולם פרק העקדה מוכיח בדיוק את ההיפך. המדרש יודע לספר, כיצד ניסה אברהם אבינו, „להתי-הכס“, ו„הערים“ על אלוהים, כדי להציל את בנו, עד ש„גלחז אל הקור“ ולא נותרה לו ברירה. בדי-מיה המאויימת של השניים, ההול-כים יחדיו בדרך היסורים, אצור כל יגון העולם וכשתם מתרחש, פולט היקום כולו, שעצר לרגע את נשימתו, אגתה-רחמה.

בצדק מתקומם המחבר על הנוו והולול כלפי הצרפים, הרחוח ב-שכבות רחבות של ציבורנו ובי-ייהוד בין בני הנעדר. בועם מיה קיע הוא את האנידוקטרינציה, ה-מציעה צד, אחד כנושא תרבות וקידמה והשני כפרמיטיבי ונתי-של; אחד צודק וטוב, בעל ערכים מוסריים גלילים והשני רשע ובעל ערכים נחותים. כאן צריך פסקא

הספר לשאול את פסקא המחנך, מה תפקיד מערכת החינוך בעיצוב השקפת-עולם כזאת בקרב בני-הנעורים. מאידך גיטא, כאשר רוצה הכ-חבר להוכיח, שלא יתרון מוסרי, אלא יתרון הכוח הבטיח את הנצ-חון, ומלחמת ששת הימים לא היתה מלחמת-מנו — מטיח הוא עצמו את אשמה הנחשלות בפני הצרכים (הדד היה חוק מגלית, מפני שהיה לו ראש וגלגלית לא היה). מתוך „החכמה שלאחר המע-שה“ מסתבר, שהמלחמה היתה „טוחנת כביס“, „הליכה על בטוח“ (אפילו עד קאהור). העניין כולו היה מוכרע מראש על אף עליה-נות כמותית של כוח האדם והי-ששק, רוקא בגלל נחשלותם של הצרכים. והרי זכור לנו עדיין שרא היינו כל כך בטוחים ושמי-חיס אלי גיל ואת אווירת החרדה אקשר היה לחונך בסיונו. לפי „היה ראש“ לחשוב על כירשיים-סימפוזים? אגב, אין כל „סימפוז-יה“ בהצגת הצד היורכי: ההיס-טריה המלחמתית של מדינות-ערב מוזכרת במוצנע. ללא כל הצד יחס סביר לציניו התריף של הצד הישראלי.

הספר לשאול את פסקא המחנך, מה תפקיד מערכת החינוך בעיצוב השקפת-עולם כזאת בקרב בני-הנעורים. מאידך גיטא, כאשר רוצה הכ-חבר להוכיח, שלא יתרון מוסרי, אלא יתרון הכוח הבטיח את הנצ-חון, ומלחמת ששת הימים לא היתה מלחמת-מנו — מטיח הוא עצמו את אשמה הנחשלות בפני הצרכים (הדד היה חוק מגלית, מפני שהיה לו ראש וגלגלית לא היה). מתוך „החכמה שלאחר המע-שה“ מסתבר, שהמלחמה היתה „טוחנת כביס“, „הליכה על בטוח“ (אפילו עד קאהור). העניין כולו היה מוכרע מראש על אף עליה-נות כמותית של כוח האדם והי-ששק, רוקא בגלל נחשלותם של הצרכים. והרי זכור לנו עדיין שרא היינו כל כך בטוחים ושמי-חיס אלי גיל ואת אווירת החרדה אקשר היה לחונך בסיונו. לפי „היה ראש“ לחשוב על כירשיים-סימפוזים? אגב, אין כל „סימפוז-יה“ בהצגת הצד היורכי: ההיס-טריה המלחמתית של מדינות-ערב מוזכרת במוצנע. ללא כל הצד יחס סביר לציניו התריף של הצד הישראלי. כאן מציע הגנת, יש לחפש

הפרטים הביוגראפיים המעטים על מעספה הספר „אודיסיאה 67“ מצביעים על קשרימה בין תולדות חייו של המחבר, אברהם פסקא, וגיבור סיפורו, גיורא. המחבר הוא בן שכונת נוה-צדק בתל-אביב וכעת מגלה בית-ספר היכון באר-זה שכתבה הוא השתתף במלח-מת-קדש ובמלחמת ששת הימים. חמש שנים עשה באיטליה כמורה-שליח ובית-ספר יהודי במילאנו. הרומן הראשון שלו „המוקשה“ ראה אור ב-1963; לפניו אי-פא-נסיונו הספרותי השני.

עלילת הסיפור היא כלי לפזל-מיס אידיאולוגי כשהו נוקב, שאוי-לי יעורר הדים בעיבור. הרמזיות הן שופריות העולמוס הזה והינון ציור בשחור-לבן; אף הלשון היא המונית, מתולבת בשפע כיטויים גסים, הקלחיים מן ה„סלנג“ הצב-י, ייתכן, שכתנתו של המחבר היא להיות „פרובוקטיבי“, כדי לסטל מטלה עזה שקרים מוס-פמים, לשחוט בסיטונות אה כל הפרזת הקדשויות, לבטל את כוחם